

RECENZIJA

Marnvam po domače

Kakšen odnos imate do slovarjev? Uporabljate le spletne ali tudi tiste v knjižni obliki? Jih odpirate za iskanje razlage besede, njenega izvora ali za iskanje pravilnega zapisa? Se zavedate pomena Frana, slovenskih slovarjev na spletu?

(Nanj je opozoril tudi dr. France Vrbinc v Nedelji, v prepotrebni, originalni, čez svoje robove segajoči rubriki Slovenščina za vsak dan, predvsem 5. 2. in 26. 3. 2017).

Si lahko predstavljate, da kdo zavestno skrbi, da stare besede ne izumrejo, na primer pisatelj Florjan Lipuš, ki je pravkar dopolnil osemdeset let, pa je veliko bolj trden v mišljenju in zdravi postavi kakor marsikateri na stolčke plezajoči politik brez vesti in hrbtenice. Z jezikom obračamo zunanost v notranjost.

Tudi v šoli je Fran neprecenljiv. Ko razložimo, po kom se imenuje in kaj vsebuje in si ogledamo, kje v Ljubljani stoji inštitut Frana Ramovša, na tablo iz slovarja projeciramo besede, ki jih posamezen dijak išče v Franu. Katere podatke o posamezni besedi lahko najdemo? Katere kvalifikatorje ima lahko beseda? Lahko poiščemo tudi njen pravilni zapis? Katere so najnovejše besede slovenskega knjižnega jezika? Katere besede so v SNB-ju (Slovarju novejšega besedja)? Ogledamo si knjižno obliko tega slovarja (in drugih, dostopnih v šolski knjižnici). Kdaj uporabljamo slovarje in kako? Kakšne so prednosti spletne in kakšne so prednosti knjižne oblike slovarjev? Kakšen odnos imamo do svojega besedja, do knjižnega jezika in do narečja? Ga negujemo, spoštujemo ali nam je vseeno zanj? Kako ta svoj odnos izražamo v besedah in dejanjih? Kdaj smo nazadnje ... in tako naprej.

Fran vsebuje splošni, etimološki in zgodovinski slovar, terminološke slovarje, narečne, a tudi svetuje in v svetovalnici razišče in razloži razloge za svoje nasvete. Se sklanja Klemen–Klemena ali Klemen–Klemna? Razlage so natančne in podpisane. – Nekateri narečni slovarji so že umeščeni vanj (črnovrški, bovški, govori zadrečke doline), zakaj se jim ne bi pridružil še novi narečni besednjak slovenskega govora v zgornjem Rožu?

Avtor Franc Kattinig je nadaljeval zbiranje gradiva svojega strica, p. Bertranda Kotnika, k delu je povabil tudi dvaindvajset domačinov. Besednjak obsega 2500 besed, izdala sta ga celovška Mohorjeva in Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik. Hvala Francu Kattnigu, Martini Piko Rustja, Janku Zerzerju in vsem

triindvajsetim sodelavcem. Zanima me, kdaj bo za izdajo pripravljen tudi besednjak, ki nastaja na Zilji, kjer je Milka Kriegl zbrala že okoli 1500 besed: »Kadar mi pride beseda v žinj, tedej jo zašribam.« (Ko mi pride beseda na misel, jo zapišem. Novice, 12. maja 2017). Kako se veselim trenutka, ko bosta oba slovarja dostopna tudi na Franu.

Ure, ko se v razredu ukvarjamo z besedjem, prehitro minejo. Prav vsi dijaki hočejo biti na vrsti, ko razlagajo etimologijo svojega imena. – Kadar je učna snov del življenja, je dijaki ne pozabijo, je nihče ne pozabi.

Na 22. strani zadnjega romana Mirne duše, 2015, Florjan Lipuš zapiše tudi: »Oba (fant in dekle sva bila) iz časa, ko so fantje deklicam v znak ljubezni namesto šopkov rož pametno podarjali slovarje.«

Lidija Golc

V Ljubljani, maja 2017